

HERTA HERZOG

Päiväunia, lohtua ja neuvoja

Miksi päivittäissarjoja kuunnellaan ja mitä niistä saadaan?

Mitä kuunteleminen antaa?

Alustava tutkimuksemme, joka perustui sataan intensiiviseen haastatteluun, antoi aiheetta olettaa, että päivittäisten radiokuunnelmien seuraajat saavat niistä kolmenlaista tyydytystä.

1) Jotkut kuuntelijat tuntevat nauttivan sarjoista puhtaasti siksi että ne tarjoavat mahdollisuuden tunne- elämän jännitystilojen purkautumiseen. Heitä miellyttää sarjojen tarjoama ”mahdollisuus itkeä”, he nauttivat tarinoiden ”surullisista tai onnellisista yllätyksistä”. Myös mahdollisuus ilmaista aggressiivisuutta tuo tyydytystä. Omien ongelmien raskauttamista ihmisistä myös ”tuntuu helpottavalta tietää, että muillakin on ongelmia”.

Yhtäältä sarjojen hahmojen surut toimivat vastapainona ihmisten omille ongelmille.

Niinpä nainen, joka on kokenut kovia joutuessaan yksin kasvattamaan kahta lastaan aviomiehensä kuoleman jälkeen, mainitsee suosikikseen *Hilltop Housen* sankarittaren. Naisen mielestä tämän ”ei pitäisi mennä ikinä naimisiin, vaan jatkaa suurenmoista työtään orpokodissa”. Toivomalla sankarittarelle hiukan itseään kehnompaa kohtaloa vastaaja kompensoi katkeruuttaan oman elämänsä kolhuista: aviomiehensä kuoleman vuoksi hän toivoo, ettei sankaritar löytäisi aviomiestä ensinkään vaan että tämä uhrautuisi orpolasten vuoksi kun hänkin kerran joutuu uhrautumaan omien lastensa takia.

Toisaalta kuuntelijat löytävät sarjoista mahdollisuuden paisutella omia ongelmiaan. He tekevät näin samastamalla itsensä ja omat kieltämättä vähäpätöiset murheensa sarjojen sankarien ja sankarittarien kärsimyksiin. Tämä tuottaa nautintoa sikäli kuin se ilmentää katsojien ”ylemmyyttä” suhteessa niihin, jotka eivät ole kokeneet näitä syviä tuntemuksia.

2) Toinen ja yleisesti tunnistettu tapa nauttia sarjoista liittyy kuuntelemisen tarjoamiin toiveajattelun mahdollisuuksiin. Tietyt ihmiset näyttävät menevät täysillä mukaan ja ”hukuttavan” omat ongelmansa eläytymällä sarjojen tapahtumiin. Toiset taas täyttävät kuuntelulla oman elämänsä tyhjiöitä tai kompensoivat omia epäonnistumisiinsa sarjojen tarjoamalla menestyksen malleilla.

Niinpä onnellisesti naimisissa oleva nainen, jonka mies on kroonisesti sairas, kuuntelee sarjaa *Vic and Sade* pääasiassa siksi, että siinä on ”hauskoja pätkiä”. Hän kuvittelee niiden tapahtuvan itselleen ja miehelleen. Eräs toinen nainen, jonka tytär on karannut kotoa ja jonka aviomies ”on ulkona viisi iltaa viikossa” mainitsee suosikeik-

seen sarjat *The Goldbergs* ja *The O'Neills*. Molemmissa esiintyy onnellinen perhe ja menestyvä vaimo ja äiti.

3) Kolmas, odottamattomampi palkitsevuuden laji ovat sarjojen tarjoamat neuvot ja ohjeet. Sarjoista pidetään, koska ne "selittävät asioita" kuuntelijalle, joka ei muuten osaa ilmaista itseään. Lisäksi ne opettavat käytöksen malleja. "Jos seuraat sarjoja, ja omassa elämässäsi sattuu jotain samanlaista, tiedät miten toimia", on yksi tyyppinen kommentti. Se ilmaisee naisten alttiutta ottaa näiden sarjojen neuvoista vaariin.

Päiväsarjat neuvonantajina

Alustavan tutkimuksemme havainnot olivat sen verran hätkähdyttäviä, että päätimme selvittää asiaa isommassa mittakaavassa. Sitä varten lowassa asuvalta päivittäissarjojen kuuntelijajoukosta tiedusteltiin kesällä 1942 seuraavaa:

Auttavtko nämä ohjelmat teitä selviämään paremmin oman arkielämäne ongelmista?

Kyllä	_____
Ei	_____
En ole koskaan ajatellut asiaa siltä kannalta	_____
En osaa sanoa	_____

Noin 2500 kuuntelijasta 41 prosenttia ilmoitti saaneensa sarjoista apua ja vain 28 prosenttia vastasi kokonaan kieltävästi. Loput eivät olleet ajatelleet asiaa lainkaan tai eivät osanneet sanoa — tai kieltäytyivät tyystin vastaamasta kysymykseen.

Naisia, jotka sanoivat saaneensa sarjoista "apua", yritettiin tunnistaa ja tyyпитellä erilaisten muuttujien avulla. Tuloksista voidaan tehdä kaksi johtopäätöstä. Mitä vähemmän muodollista koulutusta naisella on sitä todennäköisemmin hän pitää sarjoja hyödyllisinä neuvojen antajina. Tämä vahvistaa aiempia havaintoja, joiden mukaan vähemmän koulutetuilla naisilla on luultavasti harvempia tietolähteitä, joista oppia, "miten saada ystäviä ja vaikutusvaltaa". Siksi he ovat tässä mielessä muita riippuvaisempia päivittäissarjoista.

Havaitsimme myös, että kaikilla koulutustasoilla naiset, jotka ajattelivat murehtivansa muita ihmisiä enemmän, saivat enemmän helpotusta elämäänsä sarjojen kuuntelusta kuin naiset, jotka sanovat murehtivansa muita vähemmän. Molemmat tulokset koottu taulukkoon 1. Taulukon luvut viittaavat kuuntelijaluokan siihen osaan, joka väitti että sarjat auttavat heitä. Kuviosta käy ilmi, että luvut ensimmäisellä rivillä (enemmän murehtivat) ovat aina korkeammat kuin toisella rivillä (vähemmän murehtivat). Lisäksi luvut kasvavat vasemmalta oikealle, kun kuuntelijoiden koulutustaso laskee.

Omasta mielestään apua saaneiden osuus kasvaa myös sen mukaan, mitä useampaa sarjaa nainen kuuntelee. Niiden joukossa, jotka kuuntelevat vain yhtä sarjaa, 32 prosenttia sanoi saaneensa apua. Kuutta tai useampaa sarjaa kuuntelevista näin vastasi 50 prosenttia. Tämä ei ole yllättävää, sillä ahkerammat kuuntelijat luonnollisesti näkevät enemmän hyötyjä sarjadraamoissa.

	Apua saaneiden osuus		
	College	High-school	Grammar school
Murehtii suhteessa muihin naisiin	%	%	%
Enemmän	42	50	52
Vähemmän	34	37	44

Taulukko 1. Päiväsarjoista apua saaneiden naisten osuus sarjojen kuuntelijoista (luokiteltuna koulutustason ja murehtimisen määrän mukaan).

Millaista apua?

Nämä ylimalkaiset luvut eivät vielä kerro kovin tarkasti, mitä naiset oikein tarkoittavat, kun he puhuvat "avun saamisesta". Iowan tutkimuksesta meillä ei ole kuitenkaan enempää informaatiota. Sen sijaan voimme tarkastella tuloksia 150 tapaustutkimuksesta New Yorkista ja Pittsburghista. Näissä tutkimuksissa haastattelijoita neuvottiin kirjaamaan ylös mahdollisimman täydellisiä esimerkkejä siitä, millaisia neuvoja ihmiset sarjoista poimivat. Heitä kehoitettiin ottamaan muistiin konkreettisia kokemuksia eikä vain tyytymään yleisiin vakuutteluihin sarjojen hyödyllisyydestä.

Näin saadusta informaatiosta päätellen sarjat vaikuttavat varsin erilaisilla alueilla. Kuuntelijat tuntevat tulleen autetuiksi, saadessaan kuulla, miten tulla toimeen toisten ihmisten kanssa, miten "käsitellä" poikaystäviään ja aviomiehittää tai miten kasvatata lapsia.

Papa David auttaa minua olemaan paremmalla tuulella kun Fred, aviomiheni, tulee kotiin. Olen usein väsynyt, mutta sen sijaan että murjottaisin, pidän iloisen puolen esillä. *The Goldbergs* on samanlainen sarja. Herra Goldberg tulee kotiin rähisten, vaikkei oikeastaan tarkoita sitä. Tavallaan ymmärrän Frediä paremmin sen vuoksi. Kun hän alkaa huutaa, sanon häntä Mr. Goldbergiksi. Hän tulee sitten takaisin ja sanoo minua Mollyksi. Aviomiehet eivät oikeasti ymmärrä, mitä vaimo oikein saa kestä. Sarjat ovat auttaneet minua paremmin ymmärtämään, millaisia aviomiehet ovat. Jos naiset ovat helliä miehilleen, naisilla on helpompaa. Usein minusta tuntuu että jos siskoni olisi ollut pehmeämpi miehelleen, hän ei olisi eronnut. Minusta hänen miehessään oli paljon hyvää.

Bess Johnson näyttää mallia, kuinka lapsia käsitellään. Hän pärjää kaikenikäisten kanssa. Useimmat äidit läimäyttävät tottelemattomia lapsiaan. Hän taas ottaa heiltä jotain mukavaa pois. Niin on parempi. Käytän omien lasteni kanssa samoja konsteja kuin hän.

Kuuntelijat kokevat myös oppineensa ilmaisemaan itseään tietyissä tilanteissa.

Kun veljenpoikani vaimo kuoli, annoin hänelle saman neuvon kuin Paul, joka neuvoi Cliffordia kun tämän vaimo kuoli synnytykseen.

He ovat oppineet, miten hyväksyä vanhuus tai pojan sotaanlähtö.

Minä pidän Helen Trentistä. Hän on yli 35 vuotias nainen. Mutta ei kuuloonkaan, että hän värjäisi tukkaansa! Hän käyttää charmiaan ja hyviä tapojaan miesten vie-

kottelemiseen — ja hän onnistuu siinä. Jos hän onnistuu, miksen minäkin? Kamp-pailen vanhenemista vastaan, ja se on kamalaa. Joskus tulee houkutus mennä lai-tatuttamaan hiukset. Nämä tarinat kuitenkin antavat minulle rohkeutta, ne auttavat tajumaan, että minun täytyy hyväksyä vanheneminen.

Sarjassa *Woman in White* veli oli menossa sotaan. Sankaritar lohduttautui sillä, että veli teki sen maansa vuoksi. Kun kuuntelin sitä, opin hyväksymään poikani sotaan-lähdön — ajattelin, että minun poikani ei ole ainoa. Tarinassa veli on hyvin kiintynyt perheeseensä — hän sanoo heille, ettei pidä huolehtia, että hän kyllä selviää ja pa-laa kotiin.

He oppivat lohduttamaan itseään, kun heillä on murheita.

Tarinoiden kuunteleminen auttaa. Kun Helen Trentillä on vakavia vastoinkäymisiä, hän ottaa asiat rauhallisesti. Sitä ajattelee, että on paras olla kuin hän ja olla her-mostumatta.

He ottavat neuvonantajan roolin ohjaamalla ihmisiä sarjojen pariin.

Kun yläkerran nainen kysyy minun neuvoani, sanon aina, että kuuntele niitä ihmisiä siellä radiossa, ne ovat paljon minua fiksumpia. Häntä huolestuttaa se, ettei hänellä itsellään ole koulutusta ja että hänen tyttärestään kasvaa paljon häntä älykkäämpi. Käskin hänen katsoa *Aunt Jennyä*, että hän oppisi hyvää englantia. Myös *Our Gal Sundayta* kuuntelemalla voi oppia hienostuneisuutta. Ajattelin, että jos neuvon hän-tä itse ja sitten jokin menee vikaan, syy on minun. Mutta jos se on peräisin tarinas-ta, vika ei se ole kenenkään.

Havainto, jonka mukaan ihmiset haluavat ottaa oppia ohjelmista, saa vahvistusta siitä, että kolmannes sadasta kuuntelijasta toi esiin erityisiä ongelmia, joita soisi sarjoissa esitettävän. Pari lainausta tässä havainnollistaa näitä toiveita:

Jos miehen luonne muuttuu äkkiä, vaikka hän on ollut naimisissa pitkän aikaa. Hän alkaa harrastaa uhkapeliä ja on uskoton. Mikä on selitys?

Haluaisin tietää, miten paljon tyttären on annettava ansaitsemistaan rahoista äidille. Minä annan kaiken. Täytyykö minun?

Pitäisikö minun mennä naimisiin, jos minun on sitten elettävä anoppini ja appeni luona?

Tarina, joka opettaisi ihmisiä olemaan lykkäämättä asioita tuonnemmaksi.

Tarina uskonnollisista ja rodullisista eroista.

Epäilemättä monet kuuntelijat siis kääntyvät sarjojen puoleen saadakseen neuvoja ja kokevat niitä myös saavansa. Asia ei kuitenkaan ole aivan näin yksinkertainen.

Avun ja lohdun relevanssi

Edellä lainatut kommentit nostavat esiin kysymyksen siitä, miten asiaankuuluvaa tai oikeaan osuvaa sarjojen antama apu ja lohtu ovat. Nainen, joka on oppinut riistämään lapsiltaan jotain mukavaa sen sijaan että "läimäyttäisi" heitä, tuntuu vain korvaavan yhden menettelyn toisella ymmärtämättä lainkaan niihin sisältyviä kasvatuksellisia ide-oita. Sopii myös kysyä, onko miehen ja vaimon välinen suhde tukevammalla ja ter-veemmällä pohjalla sen jälkeen, kun nainen on tajunnut, että "miehet eivät käsitä, mitä

heidän vaimonsa saavat kestää". Voisi myös pohtia, miltä vaimonsa menettäneestä veljenpojasta tuntui, kun hänen tätinsä lohdutti häntä suosikkisarjastaan lainatulla puheella.

Toinen kysymys koskee sitä, missä määrin sarjoilla lopulta on vaikutusta. Usein neuvot näyttävät liittyvät lähinnä hyväntahtoisiin pyrkimyksiin, vaikuttamatta sen kummemmin perusasenteisiin. Esimerkin tästä tarjoaa seuraava huomio naiselta, joka kuuntelee sarjoja koska ihmiset niissä ovat niin "ihania".

He opettavat, miten olla hyvä ihminen. Olen kärsinyt paljon, mutta voin silti oppia heiltä.

Kun samalta naiselta sitten kysyttiin, inhoaako hän mitään sarjaa, vastasi näin:

En kuuntele *Goldbergeja*. Miksi haaskata sähköä juutalaisiin?

Naisen oppima "hyvyys" ei mitä ilmeisemmin ollut käytännössä ulottunut hänen asenteisiinsa yhtä vähemmistöä kohtaan. Samassa yhteydessä voidaan panna myös merkille, että kuuntelijat jakelevat sarjoista poimimiaan neuvoja usein muille ihmisille, sisakoille tai naapureille. Näin he itse saavuttavat neuvonantajan statuksen, mutta välttävät siihen liittyvät velvollisuudet.

Kolmanneksi, naiset, jotka sanovat hyötyneensä sarjoista viittaavat usein perin epärealistisiin tilanteisiin. Esimerkiksi eräs kuuntelija katsoi oppineensa paljon tarinasta, jossa sankaritar yhtäkkiä sai suuren määrän rahaa; sarjan henkilö huolehti kovasti siitä, etteivät hänen lapsensa alkaisi hurjastella rahoilla. Vaikka kuuntelijasta tuntuikin, ettei hänen näköpiirissään ollut mahdollisuutta suuren rahasumman saamiseen, hän ajatteli jakson tarjonneen arvokasta opastusta:

On hyvä tietää ja olla valmistautunut siihen, mitä tehdä sellaisella määrällä rahaa.

Tarinan tarjoama opastus toimi mitä luultavimmin korvikkeena sen soveltamisen epätodennäköisyydelle. Tällaisiin "potentiaalsiin" neuvoihin liittyvä toiveajattelu käy ilmi seuraavasta nuoren perheenemännän lausumasta.

Opin näistä tarinoista paljon. Usein kuvittelen, mitä tekisin, jos jotain vastaavaa sattuisi minulle. Kukapa tietää vaikka tapaisin rannan miehen. Menisinkö hänen kanssaan naimisiin? Jos hänellä olisi rahaa, menisin. Yhdessä tarinassa (*Life Can Be Beautiful*), oli sellainen lakimies, joten siinä kävi ihan mukavasti. Sarjat opettavat, miten asiat kääntyvät parhain päin.

Miten oppia kestämään

Yleisin malli, jolla oppia ja neuvoja sarjoista poimitaan näyttää koskevan sitä, miten "oppia kestämään". Tämä tapahtuu monin eri tavoin.

Ensimmäinen tapa on suoranainen toiveajattelu. Sarjat "opettavat" doktriinia, jonka mukaan "kaikki kääntyy parhain päin". Lievemässä muodossa tämä oppi näkyy siinä, että kuuntelija ryhtyy pieniin tunnusteleviin toimenpiteisiin, jotka ovat sopusoinnussa sarjan tarjoman toimintamallin kanssa. Tätä havainnollistaa seuraava keskiikäisen kuuntelijan kommentti:

Helen Trentissä tyttö nimeltä Jean on rakastunut tähän näytelmäkirjoittajaan. Hän oli ennen lihava eikä kirjailija kiinnittänyt häneen mitään huomiota ... Minä olen lihava ja minun pitää laihtua. Sarja opetti minulle, että on vaarallista laihduttaa yksinään. Helen Trent vei tytön lääkäriin. Niin juuri minäkin tein. Menin lääkäriille eilen. Aloitan dieetin ensi viikolla.

Tämä kuuntelija tosiaan meni lääkäriille paino-ongelmiensa vuoksi. Hän lykkäsi laihdutuskuurin aloittamisen ”ensi viikkoon”. Seuraamalla sarjan ”neuvoa” näinkin pitkälle hän näyttää vakuuttaneen itsensä siitä, että hän on tehnyt tarpeeksi taatakseen, että tulos olisi yhtä romanttinen kuin sarjassa. (Laihduttamalla Jean, tarinan henkilö, voitti häntä ennen hylkineen miehen rakkauden.)

Toiseksi sarjat opettavat ihmisiä hyväksymään oman kohtalonsa syyttämällä muita. Niinpä yksi aiemmin siteeratuista vastaajista saa jonkinlaista ”säätöapua” avio-ongelmiinsa kun hänelle valkenee, etteivät aviomiehet koskaan ymmärrä vaimojaan.

Kolmanneksi kuuntelijat oppivat kestäämään asioita omaksumalla sarjojen esittämiä valmiita käyttäytymismalleja, joita on vain on toteutettava. Huomautukset kuten ”älä läimäytä lapsiasi, kiristä heitä jollain josta he pitävät” luonnehtivat tällaista oppimista. Murheidensa edessä kuuntelijat oppivat ottamaan ”rauhallisesti”, eivät ”innostu” liikaa. Kuten eräs kuuntelija sanoi:

Opin, että jos jokin on vialla, ei pidä uppoutua siihen tai tulee hulluksi.

Mielenmalti pulmien kohdatessa on taatusti hyödyllinen asenne. Se ei kuitenkaan aina riitä ongelmien ratkaisuksi. Tutkimuksen tulokset korostavat päiväsarjojen käsikirjoittajien suurta yhteiskunnallista vastuuta. Ei ole epäilystäkään, etteikö suuri osa kuuntelijoista ottaisi nämä ohjelmat hyvin vakavasti ja yrittäisi soveltaa niissä kuulemaansa osaksi omaa elämäänsä. Tämä neuvojen soveltaminen on pitkälti kyseenalaista, jos mittatikuksi otetaan omien ongelmien itsenäisen hallinta. Mikään joukko- viestinnän tuote ei voi kokonaan suojautua väärinkäytöltä. Toisaalta tulokset kertovat, että ajatus päiväsarjojen pääasiassa viihdyttävästä tarkoituksesta — opettavan sijaan — ei pidä paikkaansa. Päiväsarjojen kirjoittajien täytyykin vastata niihin velvoitteisiin, joita heidän luomustensa vaikutukset heille asettavat, olivat nuo vaikutukset kuinka tarkoittamattomia tahansa.

Tässä julkaistu artikkeli on käännös Herzogin tutkimuksestaan kirjoittamasta lyhenelmästä The Motivations and Gratifications of Daily Serial Listeners. Se on julkaistu alunperin teoksessa Schramm, Wilbur (ed.) (1954) The Process and Effects of Mass Communication. Urbana: University of Illinois Press. Pidempi versio samasta artikkelista ilmestyi alunperin teoksessa Lazarsfeld, Paul & Stanton, Frank (eds.) (1944) Radio Research, 1942-43. New York: Duell, Sloan and Pearce. Tekstiin on suomennettaessa lisätty väliotsikoita, ja sen suomenkielinen otsikko on toimituksen. Suomennos Risto Kunelius.